



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT



CPI
CENTER RS ZA
POKLICNO
IZOBRAŽEVANJE



EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

PRILOGA 3

DELNO EVALVACIJSKO POROČILO:

REZULTATI ANKETIRANJA PREDSTAVNIKOV DELODAJALCEV

PODROČJE: ZAKLJUČNI IZPIT – IZDELEK OZIROMA STORITEV

(Besedilo ni jezikovno pregledano)

Pripravile: Nina Kristl, Barbara Bauman in Simona Knavs

Ljubljana, avgust 2020

KAZALO VSEBINE

1	METODOLOGIJA	1
1.1	Osnovna raziskovalna metoda	1
1.2	Opis populacije	1
1.3	Opis vzorca raziskave.....	1
1.4	Postopek zbiranja podatkov in instrument	4
1.5	Opis postopka obdelave podatkov	6
2	REZULTATI IN INTERPRETACIJA	7
2.1	Organizacija zaključnega izpita.....	7
2.2	Izdelek oziroma storitev	9
2.3	Uspešnost vajencev na zaključnem izpitu	10
2.4	Izzivi razvoja zaključnega izpita	11
2.5	Segmentacijske tabele.....	15
3	ZAKLJUČEK.....	25
4	PRILOGE.....	27
4.1	Priloga 1 – Vprašalnik o zaključnem izpitu v vajeništvu	27

KAZALO TABEL

Tabela 1: Anketiranci glede na izobraževalni program	2
Tabela 2: Velikost podjetja	2
Tabela 3: Vloga predstavnikov delodajalcev v podjetju	2
Tabela 4: Število vajencev, ki se je usposabljal v posameznem podjetju	3
Tabela 5: Vloga pri izvajanju izobraževalnega programa v vajeniški obliki izobraževanja	3
Tabela 6: Vloga predstavnikov delodajalcev pri organizaciji in pripravi na zaključni izpit	4
Tabela 7: Predstavnik delodajalcev glede na vlogo pri izvajanju izobraževalnega programa in zaključnega izpita	4
Tabela 8: Odločitev za sodelovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu	7
Tabela 9: Priprave na mentorstvo pri zaključnem izpitu	8
Tabela 10: Mentorji pri zaključnih izpitih, ki so predlagali teme za izdelke oziroma storitve	8
Tabela 11: Svetovanje vajencu/em glede njegove/njihove izbire teme za izdelek oziroma storitev	8
Tabela 12: Povezanost tem izdelkov oziroma storitev z delovnimi procesi podjetja	9
Tabela 13: Sprememba vloge mentorjev pri zaključnih izpitih zaradi epidemije COVID-19	9
Tabela 14: Način sodelovanja mentorjev pri zaključnem izpitu	10
Tabela 15: Splošna ocena o poklicni usposobljenosti vajenca/ev	11
Tabela 16: Usposobljenost za delovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu	11
Tabela 17: Dodatna podpora za mentorje pri zaključnem izpitu	12
Tabela 18: Razlika med zaključnim izpitom v šolski in vajeniški obliki	12
Tabela 19: Mnenje o eksterni izvedbi zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu	13
Tabela 20: Razširitev zaključnega izpita z vsebinami iz strokovne teorije	14
Tabela 21: Ocena ustreznosti zaključnega izpita	15
Tabela 22-2: Velikost podjetja (glede na izobraževalni program)	15
Tabela 23-3: Vloga predstavnikov delodajalcev v podjetju (glede na izobraževalni program)	16
Tabela 24-4: Število vajencev, ki se je usposabljal v posameznem podjetju (glede na izobraževalni program)	16
Tabela 25-5: Vloga pri izvajanju izobraževalnega programa v vajeniški obliki (glede na izobraževalni program)	16
Tabela 26-6: Vloga predstavnikov delodajalcev pri organizaciji in pripravi na zaključni izpit (glede na izobraževalni program)	17
Tabela 27-8: Odločitev za sodelovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu oziroma somentorja pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program)	17
Tabela 28-9: Priprave na mentorstvo pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program)	18
Tabela 29-10: Mentorji pri zaključnih izpitih, ki so predlagali teme za izdelke oziroma storitve (glede na izobraževalni program)	18
Tabela 30-11: Svetovanje vajencu/em glede njegove/njihove izbire teme za izdelek oziroma storitev (glede na izobraževalni program)	19

Tabela 31-12: Povezanost tem izdelkov oziroma storitev z delovnimi procesi podjetja (glede na izobraževalni program).....	19
Tabela 32-13: Sprememba vloge mentorjev pri zaključnih izpiti zaradi epidemije COVID-19 (glede na izobraževalni program).....	20
Tabela 33-14: Način sodelovanja mentorjev pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program).	20
Tabela 34-15: Splošna ocena o poklicni usposobljenosti vajenca/ev (glede na izobraževalni program)	21
Tabela 35-16: Usposobljenost za delovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program).....	21
Tabela 36-17: Dodatna podpora za mentorje pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program)21	
Tabela 37-18: Razlika med zaključnim izpitom v šolski in vajeniški obliki (glede na izobraževalni program).....	22
Tabela 38-19: Mnenje o eksterni izvedbi zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program).....	23
Tabela 39-20: Razširitev zaključnega izpita z vsebinami iz strokovne teorije (glede na izobraževalni program).....	23
Tabela 40-21: Ocena ustreznosti zaključnega izpita (glede na izobraževalni program)	23

1 METODOLOGIJA

1.1 Osnovna raziskovalna metoda

V raziskavi smo uporabili deskriptivno raziskovalno metodo in kavzalno neeksperimentalno raziskovalno metodo. Z deskriptivno metodo spoznavamo proučevane pojave na ravni vprašanja, kakšno je nekaj, ne da bi jih vzročno pojasnjevali. Z uporabo kavzalne neeksperimentalne metode pa ugotavljamo in razlagamo vzročne zveze med pojavi. Kot tehniko zbiranja podatkov smo v raziskavi uporabili anketiranje.

1.2 Opis populacije

Vprašalnik smo naslovili na predstavnike delodajalcev (N = 50), pri katerih so vajenci opravljali praktično usposabljanje z delom v okviru vajeniške oblike srednjega poklicnega izobraževanja in so program v šolskem 2019/2020 zaključevali. Gre za t. i. prvo poskusno izvedbo vajeniške oblike izobraževanja in s tem zaključnih izpitov v izobraževalnih programih: Oblikovalec kovin – orodjar, Gastronomske in hotelske storitve ter Mizar.

1.3 Opis vzorca raziskave

Spletni anketni vprašalnik je izpolnilo 25 predstavnikov delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnih programov v vajeniški obliki kot mentorji¹ v podjetju, mentorji pri zaključnem izpitu, somentorji pri zaključnem izpitu oziroma kot drugi sodelujoči.

Od skupno 50 predstavnikov delodajalcev, ki smo jih neposredno povabili k sodelovanju v raziskavi, se je na povabilo odzvala polovica, kar pomeni 50,0 % vključenost. Vsi anketiranci niso odgovorili na vsa vprašanja v vprašalniku, zato je pri analizi vsakega vprašanja v vrstici »Skupaj« prikazano število odgovorov tj. število anketirancev, ki so na posamezno vprašanje odgovorili (veljavni N).

Med predstavniki delodajalcev, ki so sodelovali v raziskavi, je največ tj. več kot polovica (54,2 %) takih, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar (Tabela 1). Dobra četrtina anketirancev (29,2 %) je sodelovala pri izvajanju izobraževalnega programa Mizar, najmanj (16,7 %) pa pri izobraževalnem programu Gastronomske in hotelske storitve. En anketiranec na to vprašanje ni odgovoril.

¹ V evalvaciji zaključevanja vajeniške oblike izobraževanja, se pojavljata dve vrsti mentorjev. Zato, za razliko od terminološke rešitve v tretjem poročilu, v delnih poročilih s področja zaključevanja vajeniške oblike izobraževanja, uporabljamo sledečo terminologijo:

Termin **mentor v podjetju** uporabljamo za osebe, zaposlene v podjetjih, ki so bili mentorji vajencem tekom izvajanja vajeniške oblike izobraževanja.

Vajencu šola v fazi priprave na izvedbo izdelka oziroma storitve z zagovorom, kot dela zaključnega izpita, tj. s *sklepom o odobritvi teme in mentorja* določi **mentorja pri zaključnem izpitu**, lahko pa tudi **somentorja pri zaključnem izpitu**. Posamezno od omenjenih dveh vlog lahko prevzame oseba, ki je sicer vajenčev mentor v podjetju, učitelj ali organizator PUD.

Tabela 1: Anketiranci glede na izobraževalni program

Predstavniki delodajalcev	f	f %
Gastronomske in hotelske storitve	4	16,7
Mizar	7	29,2
Oblikovalec kovin – orodjar	13	54,2
Skupaj	24	100,0

Ker je vzorec raziskave relativno majhen, v nadaljevanju ne prikazujemo odgovorov anketirancev tudi ločeno glede na izobraževalni program, pri katerem so sodelovali. Smo pa ta vidik analize rezultatov zbrali v ločenem poglavju 2.5 Segmentacijske tabele.

Največ predstavnikov delodajalcev, vključenih v raziskavo prihaja iz srednje velikih podjetjih (44,0 %), dobra četrtina (28,0 %) jih je zaposlenih v velikih podjetjih, redkeje pa so se vključevali predstavniki delodajalcev zaposlenih v mikro (16,0 %) in malih (12,0 %) podjetjih (Tabela 2).

Tabela 2: Velikost podjetja

Predstavniki delodajalcev	f	f %
Mikro podjetje (do 10 zaposlenih)	4	16,0
Malo podjetje (od 11 do 50 zaposlenih)	3	12,0
Srednje veliko podjetje (od 51 do 250 zaposlenih)	11	44,0
Veliko podjetje (več kot 250 zaposlenih)	7	28,0
Skupaj	25	100,0

Slabi dve tretjini predstavnikov delodajalcev (64,0 %) sodi v kategorijo drugih zaposlenih (Tabela 3), to je tistih, ki v podjetju ne zasedajo niti delovnega mesta direktorja niti kadrovnika. Predstavnikov delodajalcev, ki so v podjetju zaposleni na delovnem mestu direktorja, je v vzorcu slaba četrtina (24,0 %), na delovnem mestu kadrovnika pa 12,0 %. Po pričakovanjih so direktorji vključeni v usposabljanje vajencev večinoma iz mikro podjetji (4 od 6), presenetljivo pa sta sodelovala tudi dva direktorja iz srednje velikih podjetji. Eden od njiju, direktor podjetja, ki je usposabljal 4 vajence, je bil celo v vlogi mentorja iz podjetja več vajencem in v vlogama mentorja pri zaključnem izpitu in somentorja pri zaključnem izpitu.

Tabela 3: Vloga predstavnikov delodajalcev v podjetju

Predstavniki delodajalcev	f	f %
Direktor	6	24,0
Kadrovik	3	12,0
Drugi zaposleni	16	64,0
Skupaj	25	100,0

V podjetjih, iz katerih prihajajo predstavniki delodajalcev, vključeni v raziskavo, se je usposabljal skupno 44 vajencev², ki so v šolskem letu 2019/2020 zaključevali izobraževanje (Tabela 4). Slabi dve tretjini predstavnikov delodajalcev (64,0 %) sta sodelovali pri usposabljanju enega vajenca, medtem ko je petina predstavnikov delodajalcev sodelovala pri usposabljanju več kot dveh vajencev, a ne več kot petih vajencev hkrati.

Tabela 4: Število vajencev, ki se je usposabljal v posameznem podjetju

Predstavniki delodajalcev	f	f %
1 vajenec	16	64,0
2 vajenca	4	16,0
3 vajenci	1	4,0
4 vajenci	3	12,0
5 vajencev	1	4,0
Skupaj	25	100,0

Največ (88,0 %) predstavnikov delodajalcev, ki so se vključili v raziskavo, je bilo med izvajanjem izobraževalnega programa v vlogi mentorja iz podjetja, pri čemer jih je bilo 60,0 % mentor iz podjetja enemu vajencu, dobra četrtina (28,0 %) jih je bila v vlogi mentorja iz podjetja več vajencem (Tabela 5). Dva predstavnika delodajalcev (8,0 %) sta pomagala pri usposabljanju vajenca, nista pa bila v mentorski vlogi. En anketiranec je navedel, da je pri izvajanju izobraževalnega programa v vajeniški obliki izobraževanja sodeloval v drugi vlogi, vendar svojega odgovora natančneje ni pojasnil, hkrati pa ni odgovarjal na vprašanja v nadaljevanju ankete.

Tabela 5: Vloga pri izvajanju izobraževalnega programa v vajeniški obliki izobraževanja

Predstavniki delodajalcev	f	f %
Mentor iz podjetja	22	88,0
<i>Bil sem mentor (enemu) vajencu</i>	15	60,0
<i>Bil sem mentor več vajencem</i>	7	28,0
Nisem bil mentor, sem pa pomagal pri usposabljanju vajenca/ev	2	8,0
Drugo	1	4,0
Skupaj	25	100,0

Večina predstavnikov delodajalcev (86,4 %), ki so odgovorili na vprašanje o njihovi vlogi pri zaključnem izpitu (N = 22), je pri organizaciji in pripravah na zaključni izpit vajencev nastopilo v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu (Tabela 6). Preostali so pomagali pri usposabljanju vajencev (13,6 %). Dva

² V šolskem letu 2019/2020 je zaključevalo vajeniško obliko izobraževanja 52 vajencev. 44 vajencev, ki so bili vključeni v praktično usposabljanje z delom v podjetjih, katerih predstavniki so sodelovali v tej raziskavi, torej predstavlja 84,6 % delež.

anketiranca, ki sta bila v vlogi somentorja pri zaključnem izpitu, sta bila tudi v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu, saj sta sodelovala v podjetju, ki je usposabljal več vajencev.

Tabela 6: Vloga predstavnikov delodajalcev pri organizaciji in pripravi na zaključni izpit

Predstavniki delodajalcev	f	f %
Bil sem mentor pri zaključnem izpitu.	19	86,4
Bil sem somentor pri zaključnem izpitu.	2	9,1
Nisem bil mentor ali somentor, sem pa pomagal pri usposabljanju vajenca/ev.	3	13,6
Skupaj	22	100,0

Naj povzamemo strukturo vzorca. Od 25 anketirancev, kolikor se jih je vključilo v raziskavo, jih je 22 oziroma 88,0 % nastopilo v vlogi mentorja iz podjetja in 19 oziroma 76,0 % v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu (Tabela 7). Med tistimi anketiranci, ki so bili mentorji iz podjetja (N = 22), jih je 86,4 % bilo tudi v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu. Vsi mentorji na zaključnem izpitu, sodelujoči v raziskavi so bili sicer tudi v vlogi mentorjev iz podjetja.

Tabela 7: Predstavniki delodajalcev glede na vlogo pri izvajanju izobraževalnega programa in zaključnega izpita

Predstavniki delodajalcev	f	f %
Bil sem mentor iz podjetja.	22	88,0
Bil sem mentor pri zaključnem izpitu.	19	76,0
<i>Bil sem mentor iz podjetja in mentor pri zaključnem izpitu.</i>	19	76,0
Drugo.	3	12,0
Skupaj	25	100,0 %

1.4 Postopek zbiranja podatkov in instrument

Za potrebe raziskave smo pripravili spletni evalvacijski vprašalnik (glej Prilogo 1), ki sta ga predstavnikom delodajalcev, katerih vajenci so v šolskem letu 2019/2020 opravljali zaključni letnik, posredovali Obrtna zbornica Slovenije in Gospodarska zbornica Slovenije. Na vprašalnik so anketiranci odgovarjali med 22. junijem in 3. julijem 2020.

Zbornici sta vprašalnik poslali mentorjem iz podjetja opisane generacije vajencev. V nagovoru smo naslovljence prosili, da vprašalnik posredujejo tudi drugim sodelavcem v podjetju, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa, na primer, da bi mentorstvo na zaključnem izpitu prevzela oseba, ki pa ni sodelovala v vlogi mentorja iz podjetja. Namen je bil, da odgovore segmentiramo in prikažemo glede na različne vloge predstavnikov delodajalcev, a se je nato izkazalo, da imamo za tak pristop premalo raznolik vzorec.

Vprašalnik vsebuje 30 vprašanj, od tega:

~ 27 vprašanj zaprtega tipa. Pri 11 vprašanjih zaprtega tipa so respondenti svoj odgovor lahko pojasnili.

~ 3 vprašanja odprtega tipa.

S prvimi sedmimi vprašanji smo pridobili podatke o predstavnikih delodajalcev, ki so sodelovali v raziskavi. Naslednjih 13 vprašanj se je nanašalo neposredno na vidike izvajanja zaključnega izpita.

Preostala vprašanja so bila namenjena pogledu delodajalcev na vajeniško obliko izobraževanja v celoti in zato niso vključena v to poročilo, temveč v zaključno evalvacijsko poročilo o poskusnem izvajanju vajeniške oblike izobraževanja. Mednje sodi tudi vprašanje o ustreznosti posameznih elementov vajeniške oblike izobraževanja. Odgovori o ustreznosti zaključnega izpita kot elementa vajeniške oblike izobraževanja so vključeni tudi v to delno poročilo. Odgovori na zadnje odprto vprašanje (Bi nam želeli še kaj sporočiti), se niso navezovali na zaključni izpit, zato teh odgovorov v to poročilo nismo vključili.

Vprašalnik vsebuje 4 sklope vprašanj glede na področja evalvacije zaključnih izpitov:

1. Organizacija zaključnega izpita

- 1) *Kako je prišlo do odločitve za vaše sodelovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu ali somentorja pri zaključnem izpitu?*
- 2) *Kaj so vključevale vaše priprave na mentorstvo pri zaključnem izpitu ali somentorstvo pri zaključnem izpitu?*
- 3) *Ali ste predlagali teme za izdelke oziroma storitve, ki jih šola ponudi vajencem na izbiro?*
- 4) *Ali ste vajencu/em svetovali glede njegove/njihove izbire teme za izdelek oziroma storitev?*
- 5) *Ali so bile izbrane teme izdelkov oziroma storitev vašega vajenca/vaših vajencev povezane s delovnimi procesi v vašem podjetju?*
- 6) *Ali se je vaša vloga pri zaključnih izpitih spremenila zaradi epidemije COVID-19?*

2. Izdelek oziroma storitev

- 7) *Na kakšen način ste sodelovali pri izvedbi zaključnih izpitov (spremljal sem izvedbo izdelka/ov oziroma storitve/ev v podjetju, sodeloval sem pri dispoziciji teme (ali več njih), v šolski izpitni komisiji sem imel vlogo izpraševalca, sodeloval sem pri pripravi ocenjevalnega/ih lista/ov, sodeloval sem kot član šolske izpitne komisije na zagovoru/ih)?*

3. Uspešnost vajencev na zaključnem izpitu

- 8) *Kakšna je vaša splošna ocena o poklicni usposobljenosti vajenca/ev ob zaključku izobraževalnega programa?*

4. Izzivi razvoja zaključnega izpita

- 9) *Kako bi ocenili lastno usposobljenost za delovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu ali somentorja pri zaključnem izpitu?*
- 10) *Kakšno dodatno podporo bi si kot mentor pri zaključnem izpitu ali somentor pri zaključnem izpitu še želeli?*
- 11) *Ali opažate kakršnokoli razliko med zaključnim izpitom v šolski obliki na eni strani in vajeniški obliki izobraževanja na drugi strani?*
- 12) *Kaj menite o eksterni izvedbi zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu (izpitna komisija sestavljena iz oseb, ki vajenca niso izobraževali in usposabljali)?*
- 13) *Ali menite, da bi bilo treba zaključni izpit v programih srednjega poklicnega izobraževanja razširiti z vsebinami iz strokovne teorije?*

14) *Ocenite ustreznost posameznih elementov vajeniške oblike izobraževanja – zaključni izpiti.*

1.5 Opis postopka obdelave podatkov

Podatke smo obdelali na nivoju deskriptivne statistike (f, f%) in jih predstavili v strukturnih tabelah. Rezultate analize odgovorov pri posameznem vprašanju smo najprej predstavili na skupnem nivoju, nato pa še ločeno glede na izobraževalni program, v katerem so predstavniki delodajalcev sodelovali (Poglavje 2.5). Odgovore pri odprtih vprašanjih smo bodisi navedli v obliki kot so se pojavili bodisi smo jih združili v kategorije. Vsi anketiranci niso odgovarjali na vsa vprašanja, zato je v tabelah v nadaljevanju v vrstici »Skupaj« navedeno število anketirancev, ki so odgovorili na vprašanje (veljavni N).

2 REZULTATI IN INTERPRETACIJA

Ker je število anketirancev, ki niso bili mentorji pri zaključnem izpitu ali somentorji pri zaključnem izpitu nizko (N = 3), smo jih pri vprašanjih, ki se vežejo na izvedbo zaključnega izpita, izločili iz analize in prikazali le odgovore tistih anketirancev, ki so nastopili v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu oziroma somentorja pri zaključnem izpitu.

Kot omenjeno sta le dva predstavnika delodajalcev bila v vlogi somentorja pri zaključnem izpitu. Hkrati sta bila tudi v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu. Zato v nadaljevanju zaradi lažjega razumevanja navajamo le vlogo mentorja pri zaključnem izpitu. Somentorstvo pri zaključnem izpitu navajamo zgolj, kadar je to glede na odgovore ali kontekst vprašanja smiselno.

2.1 Organizacija zaključnega izpita

V raziskavi nas je zanimalo, kako je prišlo do odločitve za sodelovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu oziroma somentorja pri zaključnem izpitu, pri čemer so anketiranci lahko izbrali več odgovorov. Pri več kot polovici mentorjev pri zaključnem izpitu (52,6 %) je do odločitve za sodelovanje pri zaključnem izpitu prišlo na pobudo podjetja oziroma sodelavca (Tabela 8). Pri dobri tretjini (36,8 %) je do odločitve za sodelovanje prišlo na pobudo šole, učitelja, ravnatelja. Le pri dobri petini (21,1 %) je do sodelovanja prišlo na pobudo vajenca in le en anketiranec je sodelovanje predlagal sam.

Tabela 8: Odločitev za sodelovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu

Mentorji pri zaključnem izpitu	f	f %
Na predlog šole, učitelja, ravnatelja.	7	36,8
Na predlog podjetja, sodelavca.	10	52,6
Na predlog vajenca/ev.	4	21,1
Sam sem predlagal sodelovanje.	1	5,3
Skupaj	19	100,0

Zanimalo nas je, kaj so vključevale njihove priprave na mentorstvo pri zaključnem izpitu oziroma somentorstvo pri zaključnem izpitu. Anketiranci so lahko izbrali več izmed ponujenih odgovorov.

Priprave na mentorstvo pri zaključnem izpitu (Tabela 9) so najpogosteje (73,7 %) vključevale sestanke oziroma usposabljanje v podjetju, pogosto so priprave vključevale sestanke oziroma usposabljanje na šoli (68,4 %). Redkeje je bilo prisotno pregledovanje dostopnih gradiv (31,6 %), najredkeje pa posvetovanje z zbornico (26,3 %).

Tabela 9: Priprave na mentorstvo pri zaključnem izpitu

Mentorji pri zaključnem izpitu	f	f %
Sestanek oziroma usposabljanje na šoli.	13	68,4
Posvetovanje z zbornico.	5	26,3
Sestanek oziroma usposabljanje v podjetju.	14	73,7
Pregled dostopnih gradiv.	6	31,6
Drugo.	/	/
Skupaj	19	100,0

V nadaljevanju nas je zanimalo ali so anketiranci sodelovali kot predlagatelji tem za izdelke oziroma storitve, ki jih šola ponudi vajencem na izbiro.

Nekaj manj kot tri četrtine mentorjev pri zaključnem izpitu (73,7 %) je predlagalo teme za izdelke oziroma storitve, ki jih šola ponudi vajencem na izbiro (Tabela 10).

Tabela 10: Mentorji pri zaključnih izpitih, ki so predlagali teme za izdelke oziroma storitve

Mentorji pri zaključnem izpitu	f	f %
Da.	15	73,7
Ne.	7	26,3
Skupaj	19	100,0

Z vidika odnosa med vajencem in mentorji pri zaključnem izpitu, nas je zanimalo, ali so anketiranci svetovali vajencem glede njihove izbire teme za izdelek oziroma storitev.

Večina mentorjev pri zaključnem izpitu je vsaj nekaterim vajencem svetovala glede izbrane teme za izdelek oziroma storitev, pri čemer je več kot tri četrtine (78,9 %) mentorjev pri zaključnem izpitu svetovalo vsem vajencem pri njihovi izbiri teme za izdelek oziroma storitev (Tabela 11).

Tabela 11: Svetovanje vajencu/em glede njegove/njihove izbire teme za izdelek oziroma storitev

Mentorji pri zaključnem izpitu	f	f %
Da, vsem.	15	78,9
Da, nekaterim.	2	10,5
Ne.	2	10,5
Skupaj	19	100,0

Predstavniki delodajalcev so na štiri stopenjski lestvici ocenili, v kolikšni meri so bile izbrane teme izdelkov oziroma storitev vajencev povezane z delovnimi procesi v podjetju. Med odgovori od »popolnoma povezane« do »niso bile povezane« so anketiranci izbrali en odgovor.

Predstavniki delodajalcev navajajo, da so bile izbrane teme izdelkov oziroma storitev vajencev vsaj v večji meri povezane z delovnimi procesi v njihovem podjetju, od tega jih dve tretjini (66,7 %) navaja, da so bile izbrane teme izdelkov oziroma storitev vajencev popolnoma povezane z delovnimi procesi v podjetju (Tabela 12).

Tabela 12: Povezanost tem izdelkov oziroma storitev z delovnimi procesi podjetja

Predstavniki delodajalcev	f	f %
Popolnoma povezane.	14	66,7
V večji meri povezane.	7	33,3
V manjši meri povezane.	/	/
Niso bile povezane.	/	/
Skupaj	21	100,0

Glede na obdobje epidemije COVID-19, ki je sovpadlo z obdobjem, v katerem se najpogosteje odvija večina aktivnosti v okviru zaključnega izpita, smo anketirance povprašali, ali se je njihova vloga pri zaključnem izpitu, zaradi epidemije, kakorkoli spremenila. V kolikor so anketiranci odgovorili pritrdilno, smo jih prosili, da svoj odgovor pojasnijo.

Vsak tretji mentor pri zaključnem izpitu je navedel, da se je njegova vloga pri zaključnih izpiti, zaradi epidemije COVID-19, spremenila (Tabela 13). Spremembe so se nanašale na oteženo delo zaradi epidemije, nezmožnost sodelovanja pri ustnem zagovoru ali pa, v enem primeru, ko je zaradi zaprtja obrata vajenka nadaljevala z zaključnim izpitom v šoli³.

Tabela 13: Sprememba vloge mentorjev pri zaključnih izpiti zaradi epidemije COVID-19

Mentorji pri zaključnem izpitu	f	f %
Da.	6	33,3
Ne.	12	66,7
Skupaj	18	100,0

2.2 Izdelek oziroma storitev

Načinov vključenosti pri izvedbi zaključnih izpitov mentorjev pri zaključnem izpitu oziroma somentorjev pri zaključnem izpitu je več. Z vprašanjem, na kakšen način so sodelovali pri izvedbi zaključnih izpitov, smo želeli ugotoviti vse možne načine sodelovanja. Zato so imeli možnost izbire več odgovorov izmed ponujenih. Izbrali so lahko tudi odgovor »drugo« za primer, ko ponujeni odgovori ne opišejo ustrezno načina njihovega sodelovanja.

Največ mentorjev pri zaključnih izpiti (73,7 %) je pri izvedbi zaključnih izpitov sodelovalo tako, da so spremljali izvedbo/e izdelka/ov oziroma storitve/ev v podjetju (Tabela 14). Nekaj več kot polovica (52,6

³ »Imeli smo zaprto in je vajenka nadaljevala z zaključnim izpitom v šoli.«, program Gastronomske in hotelske storitve.

%) jih je sodelovala pri pripravi dispozicije teme. Približno štirje od desetih mentorjev pri zaključnem izpitu (42,1 %) so imeli vlogo izpraševalca v šolski izpitni komisiji, približno vsak tretji (36,8 %) pa je sodeloval pri pripravi ocenjevalnih listov. Več kot dve tretjini mentorjev pri zaključnem izpitu (68,4 %) je pri izvedbi zaključnih izpitov sodelovala kot član šolske izpitne komisije na zagovorih. Odgovor »drugo« sta izbrala dva mentorja pri zaključnem izpitu. Eden odgovora ni pojasnil, drugi pa pojasnjuje, da pri zaključnem izpitu ni sodeloval, ker vajenec v spomladanskem roku ni izpolnjeval pogojev za pristop k zaključnemu izpitu.

Tabela 14: Način sodelovanja mentorjev pri zaključnem izpitu

Mentorji pri zaključnem izpitu	f	f %
Spremljal sem izvedbo izdelka/ov oziroma storitve/ev v podjetju.	14	73,7
Sodeloval sem pri pripravi dispozicije teme (ali več njih).	10	52,6
V šolski izpitni komisiji sem imel vlogo izpraševalca.	8	42,1
Sodeloval sem pri pripravi ocenjevalnega/ih lista/ov.	7	36,8
Sodeloval sem kot član šolske izpitne komisije na zagovoru/ih.	13	68,4
Drugo (Vajenec ne izpolnjuje pogojev za pristop k zaključnemu izpitu).	2	10,5
Skupaj	19	100,0

2.3 Uspešnost vajencev na zaključnem izpitu

Predstavnike delodajalcev smo prosili, da ocenijo poklicno usposobljenost vajencev ob zaključku izobraževalnega programa tako, da izberejo enega izmed treh ponujenih odgovorov (vajenci so dobro usposobljeni, so usposobljeni in niso dovolj usposobljeni). V kolikor so izbrali odgovor, da vajenci niso dovolj usposobljeni, smo jih prosili za pojasnilo.

Večina predstavnikov delodajalcev je mnenja (Tabela 15), da so vajenci ob zaključku izobraževalnega programa vsaj usposobljeni za opravljanje poklica, pri čemer jih dobra tretjina (35,0 %) ocenjuje, da so vajenci ob zaključku izobraževalnega programa dobro usposobljeni za opravljanje poklica. Le 3 ali 15,0 % predstavnikov delodajalcev ocenjuje, da vajenci niso usposobljeni za opravljanje poklica, in sicer ker jim »manjka prakse, predvsem pa volje«⁴, saj »to niso lahki poklici«², ker »imajo vajenci premalo predznanja in izkušenj«⁵, in ker »bo za samostojno delo [vajenec op. a.] usposobljen čez nekaj let.«⁶

⁴ Anketiranec je sodeloval pri izobraževalnem programu Gastronomske in hotelske storitve.

⁵ Anketiranec je sodeloval pri izobraževalnem programu Oblikovalec kovin – orodjar.

⁶ Anketiranec je sodeloval pri izobraževalnem programu Oblikovalec kovin – orodjar.

Tabela 15: Splošna ocena o poklicni usposobljenosti vajenca/ev

Predstavniki delodajalcev	f	f %
Vajenec/ci je/so dobro usposobljen/i za opravljanje poklica.	7	35,0
Vajenec/ci je/so usposobljen/i za opravljanje poklica.	10	50,0
Vajenec/ci ni/niso dovolj usposobljen/i za opravljanje poklica.	3	15,0
Skupaj	20	100,0

2.4 Izzivi razvoja zaključnega izpita

Predstavniki delodajalcev, ki so bili mentorji pri zaključnem izpitu, so na štiri stopenjski lestvici ocenili svojo usposobljenost za delovanje v tej vlogi. Izbirali so med odgovori v razponu od »zelo sem usposobljen« do »nisem usposobljen«.

Vsi mentorji pri zaključnem izpitu menijo, da so vsaj v večji meri usposobljeni za vlogo mentorja pri zaključnem izpitu in približno vsak peti (21,1 %) se za to vlogo čuti zelo usposobljenega (Tabela 16).

Tabela 16: Usposobljenost za delovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu

Mentorji pri zaključnem izpitu	f	f %
Zelo sem usposobljen.	4	21,1
V večji meri sem usposobljen.	15	78,9
V manjši meri sem usposobljen.	0	0,0
Nisem usposobljen.	0	0,0
Skupaj	19	100,0

Vprašanje, s katerim smo želeli izvedeti, kakšno podporo bi si anketiranci kot mentorji pri zaključnem izpitu še želeli, je odprtega tipa, anketiranci so pri odgovarjanju navajali proste navedbe, ki smo jih v analizi kategorizirali in predstavili tabelarično.

Želja po dodatni podpori pri izvedbi zaključnega izpita med mentorji pri zaključnem izpitu (N = 8) se je najpogosteje (Tabela 17) nanašala na dodatno podporo šole^{7,8,9,10} tudi v smislu večje zavzetosti šole⁸. Izrazili so željo po dodatni podpori podjetja¹¹ in po večji zavzetosti vajencev⁸. Med predlogi izboljšav

⁷»Ker v podjetju delovni proces mora potekati nemoteno, si želim da bi vajenci imeli v šoli teoretično usposabljanje. Saj ga v podjetjih ne dobijo veliko. Ima pa velik pomen za delovni proces v kuhinji.« (Anketiranec je sodeloval pri izobraževalnem programu Gastronomske in hotelske storitve.)

⁸»Vajenci bi morali bolj obvladati teorijo kuharstva in strežbe, tako bi bolj obvladali praktični del vajeništva.« (Anketiranec je sodeloval pri izobraževalnem programu Gastronomske in hotelske storitve.)

⁹»Dodatna podpora šole.« (Anketiranec ni podal podatka o izobraževalnem programu, pri katerem je sodeloval.)

¹⁰»Malo bolj resen in zavzet pristop tako vajenca kot šole.« (Anketiranec je sodeloval pri izobraževalnem programu Oblikovalec kovin – orodjar.)

¹¹»Večjo podporo oziroma razumevanje v podjetju, kjer vajenec opravlja prakso.« (Anketiranec je sodeloval pri izobraževalnem programu Mizar.)

procesa izvedbe zaključnega izpita so mentorji pri zaključnem izpitu^{12,13} in pripravo primerov dobrih praks na ustreznem področju¹⁴.

Tabela 17: Dodatna podpora za mentorje pri zaključnem izpitu

Mentorji pri zaključnem izpitu	f	f %
Prejel/a sem dovolj podpore.	3	27,3
Več teoretičnega znanja pri vajencih. ^{5, 6}	2	18,2
Dodatna podpora šole. ^{7, 8}	2	18,2
Dodatna podpora podjetja. ⁹	1	9,1
Večja zavzetost vajencev. ⁸	1	9,1
Katalog vprašanj. ¹⁰	1	9,1
Možnost elektronskega ocenjevanja. ¹¹	1	9,1
Primeri dobrih praks s področja. ¹²	1	9,1
Skupaj	11	100,0

Anketiranci, ki so predhodno navedli, da so pri izvedbi zaključnega izpita nastopili v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu, so odgovarjali na vprašanje, ali opažajo kakršnokoli razliko med zaključnim izpitom v šolski obliki na eni strani in zaključnim izpitom v vajeniški obliki na drugi strani. Izbirali so med odgovoroma »da« in »ne«, ponujena pa jim je bila tudi možnost izbire odgovora »ne morem presoditi« za primer, ko nimajo dovolj informacij oziroma izkušenj, da bi lahko podali mnenje o morebitni razliki. Večina mentorjev pri zaključnem izpitu (72,2 %) ne more presojati o razliki med zaključnim izpitom v šolski obliki in vajeniški obliki (Tabela 18). Slaba četrtnina (22,2 %) mentorjev pri zaključnem izpitu je razliko opazila. Razliko pojasnjujejo takole:

- »Sam pred [svojem op. a.] zaključnim izpitom nisem vedel kaj bom kuhal. Pri vajeništvu pa poznaš jedi in jih tudi z mentorjem večkrat pripraviš. Kar je velika prednost.«¹⁵
- »Predvsem je na voljo več časa za pripravo.«¹⁶
- »Vajenci so boljše usposobljeni.«¹⁷

Tabela 18: Razlika med zaključnim izpitom v šolski in vajeniški obliki

Mentorji pri zaključnem izpitu	f	f %
Ne morem presoditi.	13	72,2
Ne.	1	5,6
Da.	4	22,2
Skupaj	18	100,0

¹² »Katalog vprašanj.« (Anketiranec je sodeloval pri izobraževalnem programu Mizar.)

¹³ »Možnost elektronskega ocenjevanja.« (Pri izobraževalnem programu Oblikovalec kovin – orodjar.)

¹⁴ »Primeri dobrih praks na tem področju.« (Anketiranec je sodeloval pri izobraževalnem programu Mizar.)

¹⁵ Odgovor mentorja pri zaključnem izpitu izobraževalnega programa Gastronomske in hotelske storitve.

¹⁶ Odgovor mentorja pri zaključnem izpitu izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar.

¹⁷ Odgovor mentorja pri zaključnem izpitu izobraževalnega programa Mizar.

Zanimalo nas je stališče predstavnikov delodajalcev o eksternosti izvedbe zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu. Prosili smo jih, da svoj odgovor pojasnijo, razen v kolikor so predhodno navedli, da o tem še niso razmišljali.

Polovica predstavnikov delodajalcev (Tabela 19) nima stališča (o tem še niso razmišljali) o eksterni izvedbi zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu. Med tistimi, ki so se do eksternosti izvedbe opredelili, pa prevladujejo taki, ki menijo, da bi bila potrebna eksterna izvedba zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu.

Tabela 19: Mnenje o eksterni izvedbi zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu

Predstavniki delodajalcev	f	f %
Menim, da bi bila eksterna izvedba zagovora potrebna.	8	40,0
Menim, da eksterna izvedba zagovora ni potrebna.	2	10,0
O tem še nisem razmišljal.	10	50,0
Skupaj	20	100,0

Tisti, ki menijo, da bi bila eksterna izvedba zagovora potrebna, svoje stališče pojasnjujejo tako:

- *»Vajenec se mora navaditi javnega nastopanja, komisija pa spoznati različne vaje.«¹⁵*
- *»Predvsem iz stališča priprave zagovora ter priprave vajenca na javno nastopanje.«¹⁵*
- *»Komisija mora biti sestavljena iz kompetentnih oseb iz tega področja, a hkrati tudi neodvisna.«¹⁶*
- *»Je že prav, da vajenec predstavi svoje znanje.«¹⁵*
- *»Lahko bi bolj objektivno presodili vaječovo znanje.«¹⁵*
- *»Mislim, da bi se dijaki oz. vajenci bolje pripravili.«¹⁴*
- Eden od anketirancev, ki sicer smatra, da je eksternost potrebna, komentira takole:
- *»Tako kot je bilo sedaj, en predstavnik šole in gospodarske zbornice, ter mentor. Zato, da vajenci vidijo, da so nekaj dosegli in da to tudi nekaj pomeni.«¹⁵*

Sklepamo lahko, da anketiranec meni, da en zunanji član v šolski izpitni komisiji za zaključni izpit (t. i. četrti član, predstavnik zbornice) zadosti kriteriju eksternosti.

Predstavniki delodajalcev so bili pozvani, da izrazijo svoje stališče do vprašanja, ali bi bilo treba zaključni izpit v programih srednjega poklicnega izobraževanja razširiti z vsebinami iz strokovne teorije, pri čemer so lahko, v kolikor stališča nimajo, izbrali odgovor »o tem še nisem razmišljal«. V nasprotnem primeru smo jih prosili, da svoj odgovor pojasnijo.

Največji delež predstavnikov delodajalcev (40,0 %) nima stališča (o tem še niso razmišljali) o razširitvi zaključnega izpita v programih srednjega poklicnega izobraževanja z vsebinami iz strokovne teorije. Med tistimi, ki so se do vprašanja opredelili (Tabela 20), je več takih, ki menijo, da bi bilo treba zaključni izpit v programih srednjega poklicnega izobraževanja razširiti z vsebinami iz strokovne teorije (35,0 %), kot teh, ki menijo, da razširitev ni potrebna (25,0 %).

Tabela 20: Razširitev zaključnega izpita z vsebinami iz strokovne teorije

Predstavniki delodajalcev	f	f %
Da.	7	35,0
Ne.	5	25,0
O tem še nisem razmišljal.	8	40,0
Skupaj	20	100,0

Tisti, ki menijo, da je razširitev zaključnega izpita potrebna, svoje stališče pojasnjujejo:

- *»Večji poudarek na splošno bi bilo treba nameniti nastopanju in pripravi na to.«¹⁵*
- *»Teorija je obvezna.«¹⁴*
- *»Mogoče ne toliko razširiti kot to, da se na ključne strokovne teme bolj fokusirajo in da lahko znanje poglobijo na zadevah, ki jih lahko v praksi tudi preizkusijo in obvladujejo.«¹⁶*
- *»Tu bi se pokazalo znanje iz pisanja dnevnikov.«¹⁵*
- *»Ker sta praksa in teorija zelo povezani.«¹⁶*

Pojasnila predstavnikov delodajalcev, da razširitev zaključnega izpita z vsebinami iz strokovne teorije ni potrebna:

- *»Vajeništvo so dijaki z tri letno šolo ne pa tehniki. Odločajo se za take poklice zato, ker je manj teorije.«¹⁵*
- *»Ni potrebe po obsežnejšem spraševanju.«¹⁵*
- *»Strokovna teorija je dobrodošla in potrebna, vendar vajencem primanjkuje delovnih izkušenj in navad.«¹⁵*

Komentar enega od predstavnikov delodajalcev se glasi:

- *»Ker gre za vajence, ki hodijo tudi k pouku, bi strokovno teorijo morali dobiti v šoli, kot samostojno oceno. V podjetju se težko ukvarjamo še s strokovno teorijo.«¹⁵*

Komentar se sicer ne nanaša na preverjanje strokovnega teoretičnega znanja na zagovoru zaključnega izpita temveč na predhodno izvajanje praktičnega usposabljanja na delu v okviru vajeniške oblike izobraževanja, ki vključuje tudi strokovno teorijo.

Predstavniki delodajalcev so na štiri stopenjski lestvici ocenjevali ustreznost vajeniške oblike izobraževanja z vidika (1) postopka vpisa v programe v vajeniški obliki izobraževanja, (2) promocije vajeniške oblike izobraževanja, (3) kataloga za praktično usposabljanje, (4) načrta izvajanja vajeništva, (5) vmesnega preizkusa, (6) preverjanja in ocenjevanja in z vidika (7) zaključnega izpita. Posamezne elemente (vidike) so ocenjevali tako, da so izbrali enega izmed ponujenih odgovorov v razponu od »zelo ustrezno« do »neustrezno«. Na tem mestu predstavljamo le stališče v zvezi z zaključnim izpitom. Preostali del odgovorov je predstavljen v zaključnem evalvacijskem poročilu o poskusnem izvajanju vajeniške oblike izobraževanja.

Predstavniki delodajalcev so zaključni izpit ocenili kot ustrezen, pri čemer je tri četrt predstavnikov delodajalcev (73,7 %) zaključni izpit ocenilo kot v večji meri ustrezen, preostali pa kot zelo ustrezen

(Tabela 21). Noben predstavnik delodajalcev zaključnega izpita ni ocenil kot neustreznega oziroma v manjši meri ustreznega.

Tabela 21: Ocena ustreznosti zaključnega izpita

Predstavniki delodajalcev	f	f %
Zelo ustrezno.	5	26,3
V večji meri ustrezno.	14	73,7
V manjši meri ustrezno.	/	/
Neustrezno.	/	/
Skupaj	19	100,0

2.5 Segmentacijske tabele

V tem poglavju predstavljamo odgovore predstavnikov delodajalcev glede na izobraževalni program, pri izvajanju katerega so sodelovali.

Oznake tabel (Tabela XX-X) se nanašajo na oznake tabel (Tabela X) v prejšnjih vsebinskih poglavjih. Tabele so razporejene po vrsti, usklajeno z vsebinskimi poglavji.

Predstavniki delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa v vajeniški obliki *Oblikovalec kovin – orodjar*, so najpogosteje zaposleni v srednje velikih podjetjih (53,8 %), medtem ko so predstavniki delodajalcev izobraževalnega programa *Mizar*, najpogosteje zaposleni v velikih podjetjih (42,9 %).

Tabela 22-2: Velikost podjetja (glede na izobraževalni program)

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Mikro podjetje (do 10 zaposlenih)	0	0,0	2	28,6	2	15,4
Malo podjetje (od 11 do 50 zaposlenih)	2	50,0	0	0,0	1	7,7
Srednje veliko podjetje (od 51 do 250 zaposlenih)	2	50,0	2	28,6	7	53,8
Veliko podjetje (več kot 250 zaposlenih)	/	/	3	42,9	3	23,1
Skupaj	4	100,0	7	100,0	13	100,0

Predstavniki delodajalcev ne glede na izobraževalni program, pri izvajanju katerega so sodelovali, najpogosteje sodijo v kategorijo drugi zaposleni v podjetjih.

Tabela 23-3: Vloga predstavnikov delodajalcev v podjetju (glede na izobraževalni program)

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Direktor	/	/	2	28,6	4	30,8
Kadrovik	/	/	1	14,3	2	15,4
Drugi zaposleni	4	100,0	4	57,1	7	53,8
Skupaj	4	100,0	7	100,0	13	100,0

Predstavniki delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Mizar, so pogosteje kot preostali predstavniki delodajalcev sodelovali pri usposabljanju več kot enega vajenca.

Tabela 24-4: Število vajencev, ki se je usposabljal v posameznem podjetju (glede na izobraževalni program)

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	%	f	%	f	%
1 vajenec	3	75,0	4	57,1	8	61,5
2 vajenca	1	25,0	1	14,3	2	15,4
3 vajenci	/	/	/	/	1	7,7
4 vajenci	/	/	2	28,6	1	7,7
5 vajencev	/	/	/	/	1	7,7
Skupaj	4	100,0	7	100,0	13	100,0

Vsi anketiranci, predstavniki delodajalcev, vključeni v izvajanje izobraževalnega programa Gastronomske in hotelske storitve, so bili v vlogi mentorjev na praktičnem usposabljanju z delom (v nadaljevanju: mentorjev iz podjetji).

Tabela 25-5: Vloga pri izvajanju izobraževalnega programa v vajeniški obliki (glede na izobraževalni program)

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Mentor iz podjetja:	4	100,0	6	85,7	11	84,7
<i>Bil sem mentor (enemu) vajencu.</i>	3	75,0	5	71,4	6	46,2
<i>Bil sem mentor več vajencem.</i>	1	25,0	1	14,3	5	38,5
Nisem bil mentor pri zaključnem izpitu, sem pa pomagal pri usposabljanju vajenca/ev.	/	/	1	14,3	1	7,7

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Drugo.	/	/	/	/	1	7,7
Skupaj	4	100,0	7	100,0	13	100,0

Med anketiranci sta bila dva predstavnika delodajalcev, ki sta bila v vlogi somentorja pri zaključnem izpitu, pri čemer sta oba sodelovala pri izvajanju izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar.

Tabela 26-6: Vloga predstavnikov delodajalcev pri organizaciji in pripravi na zaključni izpit (glede na izobraževalni program)

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Bil sem mentor pri zaključnem izpitu.	3	75,0	5	71,4	10	76,9
Bil sem somentor pri zaključnem izpitu.	/	/	/	/	2	15,4
Nisem bil mentor ali somentor, sem pa pomagal pri usposabljanju vajenca/ev.	1	25,0	1	14,3	1	7,7
Skupaj	4	100,0	6	100,0	11	100,0

Več kot polovica mentorjev pri zaključnem izpitu izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar, ki so sodelovali pri raziskavi, je odločitev za sodelovanje pri zaključnem izpitu sprejelo na predlog podjetja oziroma sodelavcev. Med mentorji pri zaključnem izpitu izobraževalnega programa Mizar prevladujejo taki, ki so odločitev za sodelovanje sprejeli na predlog šole, učitelja ali ravnatelja.

Tabela 27-8: Odločitev za sodelovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu oziroma somentorja pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program)

Mentorji pri zaključnem izpitu	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Na predlog šole, učitelja, ravnatelja.	1	33,3	3	60,0	3	23,1
Na predlog podjetja, sodelavca.	1	33,3	2	40,0	7	53,8
Na predlog vajenca/ev.	1	33,3	/	/	2	15,4
Sam sem predlagal sodelovanje.	/	/	/	/	1	7,7
Skupaj	3	100,0	5	100,0	13	100,0

Sestanki oziroma usposabljanje v podjetju in na šoli kot del priprav na mentorstvo pri zaključnem izpitu so najbolj značilne oblike priprav za mentorje pri zaključnem izpitu vseh treh izobraževalnih programov.

Tabela 28-9: Priprave na mentorstvo pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program)

Mentorji pri zaključnem izpitu	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Sestanek oziroma usposabljanje na šoli.	3	50,0	2	33,3	7	38,9
Posvetovanje z zbornico.	1	16,7	1	16,7	3	16,7
Sestanek oziroma usposabljanje v podjetju.	2	33,3	3	50,0	8	44,4
Pregled dostopnih gradiv.	/	/	/	/	/	/
Drugo.	/	/	/	/	/	/
Skupaj	6	100,0	6	100,0	18	100,0

Vsi mentorji pri zaključnem izpitu izobraževalnega programa Gastronomske in hotelske storitve so predlagali teme za izdelke oziroma storitve, medtem ko je takih v drugih dveh izobraževalnih programih le približno dve tretjini.

Tabela 29-10: Mentorji pri zaključnih izpitih, ki so predlagali teme za izdelke oziroma storitve (glede na izobraževalni program)

Mentorji pri zaključnem izpitu	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Da.	3	100,0	3	60,0	7	70,0
Ne.	/	/	2	40,0	3	30,0
Skupaj	3	100,0	5	100,0	10	100,0

Vsi anketiranci, mentorji pri zaključnem izpitu, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Gastronomske in hotelske storitve, so vajencem svetovali glede izbire teme za izdelek oziroma storitev. Pri ostalih dveh programih, pa je takih večina (80,0 %) mentorjev pri zaključnem izpitu.

Tabela 30-11: Svetovanje vajencu/em glede njegove/njihove izbire teme za izdelek oziroma storitev (glede na izobraževalni program)

Mentorji pri zaključnem izpitu	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Da, vsem.	3	100,0	4	80,0	8	80,0
Da, nekaterim.	/	/	/	/	1	10,0
Ne.	/	/	1	20,0	1	10,0
Skupaj	3	100,0	5	100,0	10	100,0

Predstavniki delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnih programov Mizar in Oblikovalec kovin – orodjar, so v celoti (Mizar) ali vsaj večinsko (Oblikovalec kovin – orodjar) navajali, da so bile izbrane teme izdelkov oziroma storitev vajencev popolnoma povezane z delovnimi procesi v njihovem podjetju. Predstavniki delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Gastronomske in hotelske storitve, so najpogosteje navajali, da so izbrane teme v večji meri povezane z delovnimi procesi podjetja.

Tabela 31-12: Povezanost tem izdelkov oziroma storitev z delovnimi procesi podjetja (glede na izobraževalni program)

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Popolnoma povezane.	1	25,0	5	100,0	8	72,7
V večji meri povezane.	3	75,0	/	/	3	27,3
V manjši meri povezane.	/	/	/	/	/	/
Niso bile povezane.	/	/	/	/	/	/
Skupaj	4	100,0	5	100,0	11	100,0

Sprememba vloge mentorja pri zaključnem izpitu zaradi epidemije COVID-19 je značilna predvsem za izobraževalni program Gastronomskih in hotelskih storitev, medtem ko je v preostalih izobraževalnih programih redkeje prisotna.

Tabela 32-13: Sprememba vloge mentorjev pri zaključnih izpitih zaradi epidemije COVID-19 (glede na izobraževalni program)

Mentorji pri zaključnem izpitu	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Da.	3	100,0	1	20,0	2	22,2
Ne.	/	/	4	80,0	7	77,8
Skupaj	3	100,0	5	100,0	9	100,0

Večina anketirancev, mentorjev pri zaključnem izpitu izobraževalnega programa Mizar, je pri opredelitvi do načinov njihovega sodelovanja pri izvedbi zaključnih izpitov najpogosteje izbrala odgovore, ki se tičejo vloge izpraševalca in člana v šolski izpitni komisiji ter sodelovanja pri pripravi ocenjevalnih listov. Za mentorje pri zaključnih izpitih programa Oblikovalec kovin – orodjar enako velja pri prevzemanju vloge izpraševalca v šolski izpitni komisiji.

Tabela 33-14: Način sodelovanja mentorjev pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program)

Mentorji pri zaključnem izpitu	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Spremljal sem izvedbo izdelka/ov oziroma storitve/ev v podjetju.	2	50,0	1	6,7	6	20,0
Sodeloval sem pri pripravi dispozicije teme (ali več njih).	/	/	1	6,7	5	16,7
V šolski izpitni komisiji sem imel vlogo izpraševalca.	1	25,0	4	26,7	8	26,7
Sodeloval sem pri pripravi ocenjevalnega/i lista/ov.	/	/	4	26,7	2	6,7
Sodeloval sem kot član šolske izpitne komisije na zagovoru/ih.	/	/	5	33,3	8	26,7
Drugo (Vajenec trenutno še ne izpolnjuje pogojev za pristop k zaključnemu izpitu)	1	25,0	/	/	1	33,3
Skupaj	4	100,0	15	100,0	30	100,0

Da so vajenci usposobljeni ali dobro usposobljeni za opravljanje poklica se strinjajo vsi predstavniki delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Mizar in večina (80,0 %) teh, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar. Mnenje, da vajenci niso dovolj usposobljeni pa se pojavi pri enem predstavniku delodajalcev, ki je sodeloval pri izobraževalnem programu Gastronomske in hotelske storitve, in pri dveh, ki sta sodelovala pri izvajanju izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar.

Tabela 34-15: Splošna ocena o poklicni usposobljenosti vajenca/ev (glede na izobraževalni program)

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Vajenec/ci je/so dobro usposobljen/i za opravljanje poklica.	/	/	1	20,0	5	50,0
Vajenec/ci je/so usposobljen/i za opravljanje poklica.	3	75,0	4	80,0	3	30,0
Vajenec/ci ni/niso dovolj usposobljen/i za opravljanje poklica.	1	25,0	/	/	2	20,0
Skupaj	4	100,0	5	100,0	10	100,0

Ne glede na izobraževalni program se mentorji pri zaključnem izpitu strinjajo, da so zelo ali v večji meri usposobljeni za delovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu.

Tabela 35-16: Usposobljenost za delovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program)

Mentorji pri zaključnem izpitu	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Zelo sem usposobljen.	1	33,3	1	20,0	2	20,0
V večji meri sem usposobljen.	2	66,7	4	80,0	8	80,0
V manjši meri sem usposobljen.	/	/	/	/	/	/
Nisem usposobljen.	/	/	/	/	/	/
Skupaj	3	100,0	5	100,0	10	100,0

Želja po več teoretičnega znanja pri vajencih se pojavi pri mentorjih pri zaključnem izpitu izobraževalnega programa Gastronomske in hotelske storitve, medtem ko je največ mentorjev pri zaključnem izpitu izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar navedlo, da so prejeli dovolj podpore.

Tabela 36-17: Dodatna podpora za mentorje pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program)

Mentorji pri zaključnem izpitu	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Prejel/a sem dovolj podpore.	/	/	/	/	3	60,0 %
Več teoretičnega znanja pri vajencih.	2	100 %	/	/	/	/

Mentorji pri zaključnem izpitu	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Dodatna podpora šole.	/	/	/	/	/	/
Dodatna podpora podjetja.	/	/	1	33,3 %	/	/
Večja zavzetost vajencev.	/	/	/	/	1	20,0 %
Katalog vprašanj.	/	/	1	33,3 %	/	/
Možnost elektronskega ocenjevanja.	/	/	/	/	1	20,0 %
Primeri dobrih praks s področja.	/	/	1	33,3 %	/	/
Skupaj	2	100,0	3	100,0	5	100,0

O obstoju razlike med zaključnim izpitom v šolski obliki na eni strani in vajeniški obliki na drugi strani večina mentorjev pri zaključnem izpitu ne more presoditi. Trije mentorji pri zaključnem izpitu od štirih, ki menijo, da razlike obstajajo, so jih tudi pojasnili:

- *»Sam pred [svojem op. a.] zaključnim izpitom nisem vedel, kaj bom kuhal. Pri vajeništvu pa poznaš jedi in jih tudi z mentorjem večkrat pripraviš. Kar je velika prednost.«*,
meni mentor pri zaključnem izpitu, ki je sodeloval pri izobraževalnem programu Gastronomske in hotelske storitve.
- *»Predvsem je na voljo več časa za pripravo.«*
zapiše mentor pri zaključnem izpitu izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar.
- Mentor pri zaključnem izpitu, ki je sodeloval pri izvajanju izobraževalnega programa Mizar pa dodaja:
»Vajenci so boljše usposobljeni.«

Tabela 37-18: Razlika med zaključnim izpitom v šolski in vajeniški obliki (glede na izobraževalni program)

Mentorji pri zaključnem izpitu	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Ne morem presoditi.	1	33,3	4	80,0	7	77,8 %
Ne.	1	33,3	/	/	/	/
Da.	1	33,3	1	20,0	2	22,2 %
Skupaj	3	100,0	5	100,0	9	100,0

Predstavniki delodajalcev, ki so se opredelili do eksternosti izvedbe zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu (12 oseb), so ne glede na izobraževalni program večinoma mnenja, da bi bila potrebna eksterna izvedba zagovora. A večina (60,0 %) predstavnikov delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar o tem vprašanju še ni razmišljala.

Tabela 38-19: Mnenje o eksterni izvedbi zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu (glede na izobraževalni program)

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Menim, da bi bila eksterna izvedba zagovora potrebna.	2	50,0	2	40,0	4	40,0
Menim, da eksterna izvedba zagovora ni potrebna.	1	25,0	1	20,0	/	/
O tem še nisem razmišljal.	1	25,0	2	40,0	6	60,0
Skupaj	4	100,0	5	100,0	10	100,0

Z razširitvijo zaključnega izpita v programih srednjega poklicnega izobraževanja z vsebinami iz strokovne teorije se v največji meri strinjajo predstavniki delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Mizar. Na drugi strani med predstavniki delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar, prevladujejo ti, ki menijo, da razširitev zaključnega izpita ni potrebna.

Tabela 39-20: Razširitev zaključnega izpita z vsebinami iz strokovne teorije (glede na izobraževalni program)

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Da.	1	25,0	3	60,0	3	30,0
Ne.	/	/	/	/	5	50,0
O tem še nisem razmišljal.	3	75,0	2	40,0	2	20,0
Skupaj	4	100,0	5	100,0	10	100,0

Ustreznost zaključnega izpita, kot elementa izobraževalnega programa v vajeniški obliki izobraževanja so najboljše ocenili predstavniki delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar. Ocena predstavnikov delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Gastronomske in hotelske storitve, pa je soglasna in sicer, da je zaključni izpit v večji meri ustrezen.

Tabela 40-21: Ocena ustreznosti zaključnega izpita (glede na izobraževalni program)

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
Zelo ustrezno.	/	/	1	25,0	4	40,0

Predstavniki delodajalcev	Gastronomske in hotelske storitve		Mizar		Oblikovalec kovin – orodjar	
	f	f %	f	f %	f	f %
V večji meri ustrezno.	4	100,0	3	75,0	6	60,0
V manjši meri ustrezno.	/	/	/	/	/	/
Neustrezno.	/	/	/	/	/	/
Skupaj	4	100,0	4	100,0	10	100,0

3 ZAKLJUČEK

V raziskavi je sodelovalo 25 predstavnikov delodajalcev, pri katerih so se vajenci usposabljali v okviru vajeniške oblike srednjega poklicnega izobraževanja ter so program v šolskem 2019/2020 zaključevali. Od tega je 22 predstavnikov delodajalcev pri izvajanju izobraževalnega programa v vajeniški obliki bilo v vlogi mentorja iz podjetja in 19 v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu, dva sta bila hkrati tudi v vlogi somentorja pri zaključnem izpitu. Na povabilo k sodelovanju v raziskavi se je odzvala polovica predstavnikov delodajalcev. Največ predstavnikov delodajalcev, ki so se vključili v raziskavo, je sodelovalo pri izvajanju izobraževalnega programa Oblikovalec kovin – orodjar (54,2 %), sledijo jim predstavniki delodajalcev, ki so sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa Mizar (29,2 %) in Gastronomske in hotelske storitve (16,7 %).

V zaključnem poglavju povzemamo rezultate raziskave po štirih vsebinskih sklopih:

1. Organizacija zaključnega izpita
2. Izdelek oziroma storitev
3. Uspešnost vajencev na zaključnem izpitu
4. Izzivi razvoja zaključnega izpita

V prvem vsebinskem sklopu nas je zanimalo, kako je potekala organizacija zaključnega izpita. Najpogosteje je do odločitve za njihovo sodelovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu prišlo na pobudo podjetja, sodelavca v podjetju (52,6 %), v približno tretjini primerov (36,8 %) pa na pobudo šole, učitelja, ravnatelja. Pri skoraj treh četrtinah (73,7 %) je priprava na mentorstvo pri zaključnem izpitu vključevala sestanke oziroma usposabljanje v podjetju, pri dobrih dveh tretjinah (68,4 %) pa sestanke oziroma usposabljanja na šoli. Posvetovanje z zbornico in pregled dostopnih gradiv kot del priprave na zaključni izpit je bilo prisotno redkeje. Večina (73,7 %) mentorjev pri zaključnem izpitu je predlagala teme za izdelke oziroma storitve, prav tako pa je večina njih (89,5 %) vsaj nekaterim vajencem svetovala glede izbire teme za izdelek oziroma storitev. Predstavniki delodajalcev so navedli, da so bile izbrane teme izdelkov oziroma storitev vsaj v večji meri povezane s delovnimi procesi v podjetju. Da se je njihova vloga pri zaključnih izpiti spremenila zaradi epidemije COVID-19, je navedel vsak tretji mentor pri zaključnem izpitu. Spremembe so občutili predvsem vključeni v izvedbo izobraževalnega programa Gastronomske in hotelske storitve.

Pri drugem vsebinskem sklopu nas je zanimalo, kaj je vključevalo sodelovanje v vlogi mentorja pri zaključnem izpitu. Največ (73,7 %) jih je pri izvedbi zaključnih izpitov sodelovalo tako, da so spremljali izvedbo izdelka oziroma storitve v podjetju. Približno vsak drugi mentor pri zaključnem izpitu (52,6 %) je sodeloval pri pripravi dispozicije teme.

S tretjim vsebinskim sklopom smo želeli pridobiti oceno anketirancev o uspešnosti vajencev oziroma natančneje oceno poklicne usposobljenosti vajencev ob zaključku izobraževalnega programa. Teh, ki menijo, da so vajenci dobro usposobljeni za opravljanje poklica, je dobra tretjina (35,0 %). Vsak drugi predstavnik delodajalca (50,0 %) ocenjuje, da vajenci so usposobljeni za opravljanje poklica. Da vajenci niso dovolj usposobljeni za opravljanje poklica, ocenjujejo trije (15,0 %) predstavniki delodajalcev.

Pri zadnjem, četrtem vsebinskem sklopu na temo razvojnih izzivov na področju zaključnega izpita smo mentorje pri zaključnem izpitu vprašali, kako bi ocenili lastno usposobljenost za delovanje v tej vlogi. Vsi menijo, da so vsaj v večji meri usposobljeni za to vlogo, pri čemer se dobra petina (21,1 %) čuti zelo usposobljene. Nato smo mentorje pri zaključnem izpitu povprašali, kakšno podporo bi si v tej vlogi še želeli. Odgovarjajo, da bi si želeli več teoretičnega znanja pri vajencih, pa tudi več podpore s strani šole in podjetja. Predlagali so izboljšave procesa izvedbe zaključnega izpita, in sicer, da bi bil na voljo katalog vprašanj, da bi se omogočilo elektronsko ocenjevanje ter da bi imeli na voljo opis primerov dobrih praks z ustreznega področja.

Mentorje pri zaključnem izpitu smo povprašali o razliki med zaključnim izpitom v šolski obliki in vajeniški obliki. Večina (72,2 %) jih o tem ni mogla presoditi, medtem ko je slaba četrtnina (22,2 %) zaznala razliko. Le-to so pojasnili z boljšo usposobljenostjo vajencev, več časa za pripravo in lažjo pripravo na izpit ipd.

Predstavnike delodajalcev smo prosili, da se opredelijo do eksterne izvedbe zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu. Polovica jih o tem nima stališča, medtem ko med tistimi, ki stališče imajo, prevladujejo taki, ki menijo, da bi bila potrebna eksterna izvedba zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu. Nato so bili predstavniki delodajalcev pozvani, da se opredelijo do tega, ali bi bilo treba zaključni izpit v programih srednjega poklicnega izobraževanja razširiti z vsebinami iz strokovne teorije. Največ (40,0 %) jih o razširitvi zaključnega izpita še ni razmišljalo, med tistimi, ki so o tem razmišljali, pa je več takih, ki menijo, da bi bilo treba zaključni izpit v programih srednjega poklicnega izobraževanja razširiti z vsebinami iz strokovne teorije (35,0 %), kot takih, ki temu nasprotujejo (25,0 %). Predstavniki delodajalcev zaključni izpit kot element vajeništva ocenjujejo kot vsaj v večji meri ustrezen, pri čemer jih dobra četrtnina (26,3 %) meni, da je zaključni izpit zelo ustrezen.

4 PRILOGE

4.1 Priloga 1 – Vprašalnik o zaključnem izpitu v vajeništvu

Vprašalnik o zaključnem izpitu v vajeništvu

Spoštovani,

v okviru poskusnega izvajanja vajeništva pripravljamo evalvacijo zaključnih izpitov, zato vas prosimo za sodelovanje.

Evalvacija se vsebinsko osredotoča na spremljanje izvedbe **izdelka oziroma storitve** na zaključnem izpitu, s poudarkom na sodelovanju mentorjev iz podjetij.

Pred vami je vprašalnik namenjen **vsem, ki ste v podjetjih sodelovali pri usposabljanju vajencev**. Nanaša se na celoten proces organizacije, priprave in izvedbe izdelkov oziroma storitev ter zagovorov. Dodanih pa je še nekaj vprašanj o vajeništvu na splošno. Epidemija COVID-19 je povzročila nekatere spremembe in prilagoditve zaključnega izpita pri posameznem izobraževalnem programu, zato vas pri 18. vprašanju prosimo, da nam jih na kratko opišete.

Vaši odgovori so za nas zelo pomembni, zato vas prosimo, da izpolnite vprašalnik v celoti.

Vprašalnik je povsem anonimen.

V vprašalniku uporabljamo moško slovnično obliko zaradi poenostavitve besedila.

V naprej sem vam najlepše zahvaljujemo za sodelovanje!

Sodelavci Centra RS za poklicno izobraževanje

1) Velikost vašega podjetja.

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- a) Mikro podjetje (do 10 zaposlenih).
- b) Malo podjetje (od 11 do 50 zaposlenih).
- c) Srednje veliko podjetje (od 51 do 250 zaposlenih).
- d) Veliko podjetje (več kot 250 zaposlenih).

2) Vaša vloga v podjetju.

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- a) Direktor.
- b) Kadrovik.
- c) Drugi zaposleni.

3) Pri izvajanju katerega izobraževalnega programa v vajeniški obliki ste sodelovali?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- a) Gastronomske in hotelske storitve.
- b) Mizar.
- c) Oblikovalec kovin – orodjar.

4) Koliko vajencev, ki v letošnjem letu zaključujejo izobraževanje, ste v vašem podjetju usposabljali? (Opozorilo)

Izberite: 1 do 20

5) V kakšni vlogi ste sodelovali pri izvajanju izobraževalnega programa v vajeniški obliki?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- a) Bil sem mentor (enemu) vajencu na praktičnem usposabljanju z delom (PUD).
- b) Bil sem mentor več vajencem na praktičnem usposabljanju z delom (PUD).
- c) Nisem bil mentor, sem pa pomagal pri usposabljanju vajenca/ev.
- d) Drugo, zapišite kaj. _____

6) Kakšno vlogo ste imeli pri organizaciji in pripravi na zaključni izpit vajenca/ev?

Izberite **vse ustrezne** odgovore. (Opozorilo)

- a) Bil sem mentor pri zaključnem izpitu.
- b) Bil sem somentor pri zaključnem izpitu.

- c) Nisem bil mentor ali somentor, sem pa pomagal pri usposabljanju vajenca/ev.
- d) Drugo, zapišite kaj. _____

7) Kako je prišlo do odločitve za vaše sodelovanje v vlogi mentorja ali somentorja pri zaključnem izpitu?

Izberite **vse ustrezne** odgovore. (Opozorilo)

- a) Na predlog šole, učitelja, ravnatelja.
- b) Na predlog podjetja, sodelavca.
- c) Na predlog vajenca/ev.
- d) Sam sem predlagal sodelovanje.

8) Kaj so vključevale vaše priprave na mentorstvo ali somentorstvo pri zaključnem izpitu?

Izberite **vse ustrezne** odgovore. (Opozorilo)

- a) Sestanek oziroma usposabljanje na šoli.
- b) Posvetovanje z zbornico.
- c) Sestanek oziroma usposabljanje v podjetju.
- d) Pregled dostopnih gradiv.
- e) Drugo, zapišite kaj. _____

9) Ali ste predlagali teme za izdelke oziroma storitve, ki jih šola ponudi vajencem na izbiro?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- a) Da.
- b) Ne.

10) Ali ste vajencu/em svetovali glede njegove/njihove izbire teme za izdelek oziroma storitev?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- a) Da, vsem
- b) Da, nekaterim.
- c) Ne.

11) Ali so bile izbrane teme izdelkov oziroma storitev vašega vajenca/vaših vajencev povezane s delovnimi procesi v vašem podjetju?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- a) Popolnoma povezane.
- b) V večji meri povezane.
- c) V manjši meri povezane.

d) Niso bile povezane.

Če izbere c) ali d): Prosimo, pojasnite svoj odgovor: _____

12) Na kakšen način ste sodelovali pri izvedbi zaključnih izpitov?

Izberite **vse ustrezne** odgovore. (Opozorilo)

- a) Sodeloval sem pri pripravi dispozicije teme (ali več njih).
- b) Sodeloval sem pri pripravi ocenjevalnega/ih lista/ov.
- c) Spremljal sem izvedbo izdelka/ov oziroma storitve/ev v podjetju.
- d) Sodeloval sem kot član šolske izpitne komisije na zagovoru/ih.
- e) V šolski izpitni komisiji sem imel vlogo izpraševalca.
- f) Drugo, zapišite, kaj. _____

13) Kako bi ocenili lastno usposobljenost za delovanje v vlogi mentorja ali somentorja pri zaključnem izpitu?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- a) Zelo sem usposobljen.
- b) V večji meri sem usposobljen.
- c) V manjši meri sem usposobljen.
- d) Nisem usposobljen.

14) Kakšno dodatno podporo bi si kot mentor ali somentor pri zaključnem izpitu še želeli?

(Opozorilo) _____

15) Ali opazate kakršnokoli razliko med zaključnim izpitom v šolski obliki na eni strani in vajeniški obliki na drugi strani? (Opozorilo)

Izberite **en ustrezen** odgovor.

- a) Ne morem presoditi.
- b) Ne.
- c) Da. Pojasnite svoj odgovor: _____

16) Kaj menite o eksterni izvedbi zagovora izdelka oziroma storitve pri zaključnem izpitu (izpitna komisija sestavljena iz oseb, ki vajenca niso izobraževali in usposabljali)?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- a) Menim, da bi bila eksterna izvedba zagovora **potrebna**.
- b) Menim, da eksterna izvedba zagovora **ni potrebna**.
- c) O tem še nisem razmišljal.

Če izbere a) ali b): Prosimo, pojasnite svoj odgovor: _____

17) Ali menite, da bi bilo treba zaključni izpit v programih srednjega poklicnega izobraževanja razširiti z vsebinami iz strokovne teorije? (Opozorilo)

Izberite **en ustrezen** odgovor.

- a) Da.
- b) Ne.
- c) O tem še nisem razmišljal.

Če izbere a) ali b): Prosimo, pojasnite svoj odgovor: _____

18) Ali se je vaša vloga pri zaključnih izpitih spremenila zaradi epidemije COVID-19?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- a) Ne.
- b) Da. Opišite spremembe. _____

19) Kakšna je vaša splošna ocena o poklicni usposobljenosti vajenca/ev ob zaključku izobraževalnega programa?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- a) Vajenec/ci je/so dobro usposobljen/i za opravljanje poklica.
- b) Vajenec/ci je/so usposobljen/i za opravljanje poklica.
- c) Vajenec/ci ni/niso dovolj usposobljen/i za opravljanje poklica. Prosimo, pojasnite svoj odgovor:

20) Ali boste zaposlili vajenca/e, ki ste jih usposabljali, ko bodo zaključili izobraževanje? (Opozorilo)

20/A: Če je pri 4. vprašanju odgovor »1 vajenec«, se pojavi vprašanje v ednini in dva ponujena odgovora:

- a) Da.
- b) Ne.

20/B: Če je pri 4. vprašanju odgovor »2 ali več vajencev«, se pojavi vprašanje v množini in trije ponujeni odgovori:

- a) Da, vse.
- b) Da, nekatere.
- c) Ne.

Če je pri 20/B odgovor b), se pojavi vprašanje:

21) Koliko vajencev boste zaposlili po zaključku izobraževanja? (Opozorilo)

Če je pri 20/A odgovor b), se pojavi vprašanje:

22a) kateri so razlogi, da vajenca, ki ste ga usposabljali, ne boste zaposlili po zaključku izobraževanja? (Opozorilo)

- a) Vajenec bo nadaljeval izobraževanje.
- b) Vajenec nima interesa.
- c) Vajenec se ni izkazal.
- d) Drugo (kaj) _____

Če je pri 20/B odgovor b) ali c), se pojavi vprašanje:

22b) kateri so razlogi, da (vse ali nekaterih) vajencev, ki ste jih usposabljali, ne boste zaposlili po zaključku izobraževanja? (Opozorilo)

- a) Vajenec/ci bo/bodo nadaljeval/i izobraževanje.
- b) Vajenec/ci nima/jo interesa.
- c) Vajenec/ci se ni/niso izkazal/i.
- d) Drugo (kaj) _____

23) Ali se je vajeništvo izkazalo kot ustrezen način usposabljanja vašega bodočega kadra? Izberite en ustrezen odgovor. (Opozorilo)

- a) Da.
- b) Deloma.
- c) Ne.

Če izbere b) ali c): Prosimo, pojasnite svoj odgovor: _____

24) Ocenite ustreznost posameznih elementov vajeništva. (Opozorilo)

	Zelo ustrežno	V večji meri ustrežno	V manjši meri ustrežno	Neustrežno
Postopek vpisa v vajeniške programe				
Promocija vajeništva				
Katalog za praktično usposabljanje (KPU)				

	Zelo ustrezno	V večji meri ustrezno	V manjši meri ustrezno	Neustrezno
Načrt izvajanja vajeništva (NIV)				
Vmesni preizkusi				
Preverjanje in ocenjevanje				
Zaključni izpiti				

25) Ali je načrt izvajanja vajeništva (NIV) zadostna podpora za sodelovanje podjetij in šole pri izvajanju vajeništva?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- d) Da.
- e) Deloma.
- f) Ne.

Če izbere b) ali c): Prosimo, pojasnite svoj odgovor: _____

26) Kako bi ocenili kakovost sodelovanja med vašim podjetjem in šolo pri izvajanju vajeništva?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- c) Zelo sem zadovoljen.
- d) V večji meri sem zadovoljen.
- e) V manjši meri sem zadovoljen.
- f) Nisem zadovoljen.

Če izbere c) ali d): Prosimo, pojasnite svoj odgovor. _____

27) Kako bi ocenili kakovost sodelovanja med vašim podjetjem in zbornico glede izvajanja vajeništva?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- g) Zelo sem zadovoljen.
- h) V večji meri sem zadovoljen.
- i) V manjši meri sem zadovoljen.
- j) Nisem zadovoljen.

Če izbere c) ali d): Prosimo, pojasnite svoj odgovor. _____

28) Ali ste zadovoljni, da ste se v vašem podjetju odločili izvajati vajeništvo?

Izberite **en ustrezen** odgovor. (Opozorilo)

- k) Zelo sem zadovoljen.
- l) V večji meri sem zadovoljen.
- m) V manjši meri sem zadovoljen.

n) Nisem zadovoljen.

Če izbere c) ali d): Prosimo, pojasnite _____

29) Kako vidite nadaljnji razvoj vajeništva v Sloveniji? Kakšna so vaša konkretna priporočila in za koga? (Opozorilo) _____

30) Bi nam želeli še kaj sporočiti? (Opozorilo)

Odgovorili ste na vsa vprašanja v tej anketi.

Hvala za vaše sodelovanje.